ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 80 жылдығы және «Психология» бөлімі ашылуының 25 жылдығына арналған

«ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ПСИХОЛОГИЯ: ӨТКЕНІ, БҮГІНІ, БОЛАШАҒЫ»

тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының

МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ

Международной научно-практической конференции

«ПСИХОЛОГИЯ В КАЗАХСТАНЕ: ПРОШЛОЕ, НАСТОЯЩЕЕ, БУДУЩЕЕ»,

посвященной 80-летию Казахского национального университета аль-Фараби и 25-летию открытия отделения психологии

MATERIALS

International Research and Practical Conference

"PSYHOLOGY IN KAZAKHSTAN: PAST, NOWADAYS AND FUTURE"

Dedicated to 25th Anniversary of Foundation of "Psychology" Department and to 80th Anniversary of Al-Farabi Kazakh National University

1 том

Алматы
21 желтоқсан 2013ж.

УДК 159.9
ББК 88
Ә 49

Төраға:
Мұтанов Ғ.М., техника ғылымдарының докторы, профессор, академик, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ректоры

Төраға орынбасарлары:
Бүркітбаев М.М., химия ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ бірінші проректоры
Рамазанов Т.С., физика-математика ғылымдарының докторы, профессор әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ғылыми-инновациялық жұмыс жөніндегі проректоры
Ахмед-Заки Д.Ж., техника ғылымдарынын докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оку жұмысы жөніндегі проректоры
Жаманбалаева Ш.Е., әлеуметтану ғылымдарынын докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ әлеуметтік даму жөніндегі проректоры
Масалимова А.Р., философия ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ философия және саясаттану факультетінің деканы
Қылышбаева Б.Н., әлеуметтану ғылымдарынын докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ философия және саясаттану факультеті деканынын ғылыми-инновациялык жұмыс және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі орынбасары
Қалымбетова Э.К., психология ғылымдарынын кандидаты, доцент, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ философия және саясаттану факультеті жалпы және этникалық психология кафедрасының меңгерушісі

Ә 49 **Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 80 жылдығы және «Психология» бөлімі ашылуының 25 жылдығына арналған «ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ПСИХОЛОГИЯ: ӨТКЕНІ, БҮГІНІ, БОЛАШАҒЫ» тақырыбындағы Халықар.ғыл.-практ. конф. материалдары = «ПСИХОЛОГИЯ В КАЗАХСТАНЕ: ПРОШЛОЕ, НАСТОЯЩЕЕ, БУДУЩЕЕ», посвященной 80-летию Казахского национального университета аль-Фараби и 25-летию открытия отделения психологии: материалы междунар. науч.-практ. конф. = Materials International Research and Practical Conference "PSYHOLOGY IN KAZAKHSTAN: PAST, NOWADAYS AND FUTURE" Dedicated to 25th Anniversary of Foundation of "Psychology" Department and to 80th Anniversary of Al-Farabi Kazakh National University.** Алматы,2014.

ISBN 978-601-7453-40-4
Т.1.-2014.-419 б.
ISBN 978-601-7453-41-1

УДК 159.9
ББК 88

Ұйымдастыру алкасының мүшелері:
Жарықбаев Қ.Б., педагогика ғылымдарының докторы, психология ғылымдарының докторы, жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Жұбаназарова Н.С., психол.ғ.к., жалпы және этникалық психология кафедрасының доценті, оқу-әдістемелік және тәрбие жұмысы жөніндегі кафедра меңгерушісінің орынбасары
Жолдасова М.К., жалпы және этникалық психология кафедрасының аға оқытушысы, PhD, ғылыми-инновациялық жұмыс және халықаралық ынтымақтастық жөніндегі кафедра меңгерушісінің орынбасары
Түркпен-ұлы Ж. пед.ғ.к., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Жақыпов С.М., психол.ғ.д., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Ким А.М., психол.ғ.д., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Дүйсенбеков Д.Д., психол.ғ.д., жалпы және этникалык психология кафедрасының профессор м.а.
Бердібаева С.К., психол.ғ.д., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Аймағанбетова О.Х., психол.ғ.д., жалпы және этникалык психология кафедрасының профессоры
Ахтаева Н.С., психол.ғ.д., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Тоқсанбаева Н.Қ., психол.ғ.д., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессоры
Ташимова Ф.С., психол.ғ.д., жалпы және этникалық психология кафедрасының профессор м.а.
Кабакова М.П., психол.ғ.к., жалпы және этникалық психология кафедрасынын доценті
Құдайбергенова С.К., психол.ғ.к., жалпы және этникалық психология кафедрасының доценті м.а.
Құнанбаева М.Н., психол.ғ.к., жалпы және этникалық психология кафедрасынын доценті м.а.
Файзуллина А.К. жалпы және этникалық психология кафедрасының аға оқытушысы
Садықова А.Т., жалпы және этникалық психология кафедрасының аға оқытушысы
Лиясова А.А., жалпы жане этникалық психология кафедрасының аға оқытушысы

ISBN 978-601-7453-41-1 (т.1)
ISBN 978-601-7453-40-4 (общ.)

© ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ,2014

МАЗМҰНЫ

Масалимова А.Р. СТАНОВЛЕНИЕ КАЗАХСТАНСКОЙ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ 8
Клюева А.И. МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ПСИХОЛОГОВ КАЗАХСТАНА И ГЕРМАНИИ 9

1 СЕКЦИЯ. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ПСИХОЛОГИЯ ҒЫЛЫМЫ: ДЕРЕКТЕР МЕН ТҰЛҒАЛАР
СЕКЦИЯ 1. ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ НАУКА КАЗАХСТАНА В ЛИЦАХ И ФАКТАХ
Джакупов С.М., Жолдасова М.К., Толегенова А.А., Джакупов М.С. СТАНОВЛЕНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ В СУВЕРЕННОМ КАЗАХСТАНЕ 11
Дуйсенбеков Д.Д., Нурадинов А.С. К 25-ЛЕТИЮ ОТДЕЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ КАЗАХСКОГО УНИВЕРСИТЕТА: СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ СПЕЦИАЛЬНОСТИ 16
Тынышбаева А.А., Айкинбаева Г.К. КАФЕДРА ПСИХОЛОГИИ ЕВРАЗИЙСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА: НАСТОЯЩЕЕ И БУДУЩЕЕ 22
Даулет Т.К. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АЛҒАШҚЫ ЭТНОПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЭТНОПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ІЛІМ-БІЛІМДЕРДІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ 29
Сабирова Ж.Н., Хаменова Д.Қ. АДАМИ ҰЛЫ СЕЗІМ 32

2 СЕКЦИЯ. ҚАЗАҚСТАН ДАМУЫНЫҢ ЖАҢА СТРАТЕГИЯСЫ АЯСЫНДАҒЫ ЭТНОПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ РӨЛІ
СЕКЦИЯ 2. РОЛЬ ЭТНОПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ В СВЕТЕ НОВОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА
Блок О.Г., Капбасова Г.Б., Кервалишвили Р. ИЗУЧЕНИЕ ОБРАЗА БУДУЩЕГО ГРУЗИН-ЭМИГРАНТОВ, ЖИВУЩИХ В КАЗАХСТАНЕ ... 38
Ахметова А., Есендикова Н., Байшукурова А.К. ЭТНОПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ В ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО САМОСОЗНАНИЯ 45
Есімғалиева Ж.Б., Сабирова Ж.Н. ҚАЗАҚ ОТБАСЫНДАҒЫ ТӘРБИЕ ҮРДІСІНІҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ 50
Жумарова С.Т., Нурадинов А.С. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЭТНИЧЕСКОГО САМОСОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ 54
Жұбанышова С., Кусаинова М., Дүйсенбеков Д.Д., Баймолдина Л.О. РЕПАТРИАНТТАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ НЕГАТИВИЗМІН ЗЕРТТЕУ МҮМКІНДІКТЕРІ 58
Лиясова А.А., Жумадилова А.А., Тоқсанбаева Н.Б. ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ЭТНОПСИХОЛОГИЯНЫҢ ҚАРАСТЫРАТЫН МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖАЙЫНДА 61

внутреннего мира верующих и неверующих людей. Это позволит лучше понять специфичность их мировоззрения и мотивации. Игнорирование такой информации нередко приводит к усилению религиозной нетерпимости, оскорблению религиозных чувств граждан, обострению межнациональных отношений, и становится препятствием на пути организации межрелигиозного диалога [9].

Литература

1. Зенько Ю.М. Психология и религия. СПб., 2002.
2. Жданов Н. В., Игнатенко А. А. Ислам на пороге XXI века. М.: Политиздат, 1989. - 349 с.
3. Розанов В.В. Религия. Философия. Культура. М.; Харьков: АСТ: Фолио, 2001.-639 с.
4. Розанов В.В. Религия и культура. М.: Республика, 1992. - 399 с.
5. Телебаев Г. Т. Религиозная идентификация населения и религиозная ситуация в республике Казахстан. //Социологические исследования. 2003. - №3. - С. 102-108.
6. Шевченко М.Д. Религиозное сознание и духовная деятельность. -М.: МОНФ, 2000. 280 с.
7. Шорохова Е. В. Проблема «Я» и самосознание. — В кн.: Проблемы сознания. М.: Мысль, 1966. - 315 с.
8. Белорусов С. А. Психология духовности, веры и религии. //Психология религиозности и мистицизма: Хрестоматия. Сост. К. В. Сельченок.- Мн.: Харвест; М.-.АСТ, 2001. - 544 с.
9. Трунов Д.Г. Родители, дети и религиозные организации // Журнал практического психолога. 1996. - №4. - С. 60-65.

Бұл мақалада этникалық сананың психологиялық ерекшеліктерне арналған зерттеулерге; рухани-адамгершілік өзіндік сананың құрылымының мән-мағынасының психологиялық ерекшеліктеріне талдау жасалған. Сонымен қатар этникалық өзіндік сананың, этникалық идентификацияның мағынасы өзіндік құбылыс ретінде қарастырып авторлар анықтама берген.

This article presents an analysis of the psychological characteristics of the study of ethnic identity, especially analyzed the psychological content of the constituents of the spiritual - moral consciousness. Also reveals the essence of the phenomenon of ethnic identity, ethnic identity, given its author's definitions.

РЕПАТРИАНТТАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ НЕГАТИВИЗМІН ЗЕРТТЕУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Жұбанышова С.,
Кусаинова М.,
Дүйсенбеков Д.Д.,
Баймолдина Л.О.

Мақала авторы ЖОО-дағы оқушы репатрианттардың бейімделуі мен негативизмнің әлеуметтік-психологиялық көріністеріне байланысты өзекті проблемаларды қарастырады. Психологиядағы кейбір концепцияларға сүйене отырып, автор ЖОО-да этникалық қазақ репатрианттарының бейімделушілігі – күрделі процесс екенін анықтайды. Бұл зерттеу әлі де жалғасын табады.

Негізгі сөздер: репатриант, бейімделушілік, негативизм, аккультурация.

Әлеуметтік өмірдің XXI ғасырға көшуі әрбір халықтың өзін-өзі билеуге деген үлкен ұмтылысымен байланысты. Өзінің тарихи-мәдени қайнар көздері, әдет-ғұрпы, сенімі, адамдардың құндылықты ұғыну қоғамды интеграция амалын іздеуге итермеледі. Түрлі ұлт өкілдері арасындағы қарым-қатынас құндылығын қайта қарастыру, әртүрлі жастағы адамдардың миграциясы мен иммиграцияның күшеюі, сол адамдардың өміріндегі психологиялық, әлеуметтік, экономикалық және де басқа жақтарын белгілі-бір өзгерістерге әкеледі. Жаңа бейімделушілік процесі, ресоциализация күрделі жағдайларда тудыруы мүмкін. Сондықтан репатрианттардың бейімдеушілігі әлеуметтік-психологиялық, педагогикалық, түзетуші және тағы басқа аспекттермен зерттелінеді.

Біздің кезіміздегі ең маңызды нәрсе – өсіп келе жатқан балалардың жаңа әлеуметтік-мәдени ортаға бейімделушілігін зерттеу болып табылады. Өзінің өмірін ұйымдастыруға жауапкершілікті мойнына алуға дайындығын білу керек.

Л.С. Выготскийдің мәдени-тарихи концепциясында жаңа әлеуметтік жағдалар әсерінен ойлау жүйесі мазмұндық толыққан [1, 68-69 б.]. С.Л. Рубенштейн жүргізген қоғамдық қатынастармен сананың және тұлғаның жанамалануына жүйелік талдау адамның ішкі әлемінің, оның психикасы мен тұлғасының қоршаған әлеммен өзара байланысын айқын көрсеткен [2,423 б.]. Осы мәліметтерге қарай отыра, адамның жаңа ортаға бейімделу кезінде тек жүріс-тұрысы ғана емес, сонымен қатар ойлауы, психикасы мен тұлғасы өзгеретінін көреміз.

Жоғары оқу орнындағы жас репатрианттардың бейімделушілігі ғана емес, сонымен қатар олардың әлеуметтік-психологиялық негативизмін зерттеу керек. Негативизм ұғымына конформдылық, агрессия, пессимизм, эгоцентризмді жатқызуға болады.

Негативизм – субъектінің басқа индивидтердің немесе әлеуметтік топтардың талаптары мен күтулеріне әдейі қарама-қарсы іс-әрекеттерінен көрінетін мотивацияланбаған мінез-құлық.

Конформдылық – адамның өз төңірегіндегі топтың ықпал-әсеріне берілгіштігі, көпшіліктің бастапқыда өзі қостамайтын ұстанымдарына сәйкес өзінің мінез-құлық ұстанымдарын өзгертуінен көрінеді.

Агрессия – адамның басқа адамдарға қатынасындағы, оларға зиян немесе нұсқан келтіруге бағытталған мінез-құлық, әрекет.

Пессимизм – өмірге деген агрессивті көзқарас.

Эгоцентризм – айналасында болып жатқан оқиғаларды елемеумен байланысты, адамның тек өз-өзіне ғана назарын аударып, барлық санасын тұрақтатуы.

Мінез-құлықтағы негативизм мен агрессия әлеуметтік және психологиялық дезадаптацияға әкеледі. Агрессивті мінез-құлық пен негативизм негізінде психологиялық және әлеуметтік-психологиялық факторлар жатыр. Психологиялық факторларға – тұлғаның мотивационды, эмоционалды, еріктік, адамгершілік сфераларындағы бұзылыстар жатады. Ал әлеуметтік-психологиялық факторларғы – отбасылық үйлесімді емес тәрбие жатады [3,1 б.].